

Nr 166

Av fröken Liljedahl och herr Nestrup, om inrättande av biträdande husmoderstjänster vid Tomteboda blindinstitut och skolinternaten för döva.

Den som i någon mån fått insyn i en eller flera internatskolor för vanliga friska barn, d. v. s. barn utan lyte, inser snart att det framför allt är oundgängligen nödvändigt att det på dessa skolor finns tillräcklig och fullt kvalificerad personal för barnens vård och fostran. Barnen är i stort behov av tillsyn och vård även under den tid av dagen, som icke är upptagen med lektioner av ett eller annat slag. De behöver också någon som ständigt finns till hands, som har tid med dem, någon som får vara den fasta punkt som modern i hemmet varit för dem.

På de flesta internatskolor har man också ordnat med gruppheter, var och en med en husmor och en husfar som tar hand om barnen på deras fritid. De blinda och de döva barnen är i behov av god tillsyn i ännu större utsträckning än andra barn. Genom sitt lyte måste de ofta under en lång följd av år i åldern 7—16 å 18 år vistas på anstalt. Ordet anstalt låter otrevligt, men våra internat för blinda och döva barn förblir anstalter så länge vi inte kan ge dem karaktär av hem med god personlig omvårdnad. Hemmets betydelse för varje växande individ har så många gånger framhållits från ansvarigt håll, från socialstyrelsen, barnavårdsförbundet, barnavårdsnämnder m. fl. att det inte här vidare behöver påpekas.

1945 års dövstumsutredning ägnar internatskolan stor uppmärksamhet. Fördelar och nackdelar framhålls, så ock behov av förbättringar av lokaler och utökning av personalen. I kommitténs betänkande, avgivet år 1947, säger man bland annat att en modernisering av dövstumskolornas skolhem inte bara är berättigad utan helt enkelt nödvändig, och detta gäller inte bara den yttre ramen, såsom lokaler, utan framför allt de inre förhållandena, behandlingen av barnen och deras fostran. Beträffande nackdelarna med större internat säger utredningen:

Sammanförandet av ett större antal barn av olika åldrar och begåvningsgrad medför svårigheter att följa det enskilda barnet och att tillgodose dess särskilda behov och intresse. Skolhemmet kan lätt urarta till en kasern, där uppfostran och behandlingen av barnen blir kollektiv. Det är inte lätt att behandla barnen individuellt även om man är uppmärksam på önskvärdheten därav. En mängd för disciplinens upprätthållande nödvändiga bud och förbud kan göra anstaltslivet tvångsmässigt, förkväva initiativ och hindra en fri utveckling. Tillvaron blir då enformig och intresselös. Livet inom anstalter får ofta en särprägel, på grund av att det är alltför isolerat från livet utanför.

I betänkandet framhålls också att en skola kan aldrig såsom uppfostringsanstalt ersätta ett gott hem. Den bör dock söka närma sig det ideal en

god familjeuppfostran utgör. Detta fordrar en planmässig och målmedveten verksamhet, som givetvis inte får vara bunden blott till lärosalar utan måste utsträckas även till från undervisning fri tid.

I statsverkspropositionen bil. 10 åttonde huvudtiteln har Kungl. Maj:t till årets riksdag bl. a. framlagt förslag till avlöningar vid läroanstalter för blind- och döva barn. Av detta framgår att departementschefen inte heller i år ansett sig kunna tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av sex biträdande husmoderstjänster, varav en vid Tomtebodas blindinstitut och övriga vid skolinternaten för döva barn. Behovet av dessa befattningar har framhållits redan i skolöverstyrelsens petita till 1950 års riksdag och därefter varje år. I motiveringen år 1950 skriver skolöverstyrelsen följande rörande husmoderstjänsterna:

Husmoderns arbete är av största betydelse för trevnaden vid internatskolorna. Beträffande dövstumskolorna ha vid flera tillfällen framförts klagomål över internatens påfallande brister i fråga om elevernas personliga omvårdnad. Utan tvivel beror detta till en del på husmödrarnas alltför stora arbetsbörda. Överstyrelsen föreslår därför, att biträdande husmodrar anställas vid Tomteboda och de större dövstuminternaten i likhet med vad som redan är fallet vid vårdanstalten i Lund för blind- och döva barn. I fråga om löneställningen för husmoder synes löneplaceringen av liknande tjänster vid ungdomsvårdsskolorna närmast böra tjäna som förebild. Överstyrelsen räknar med att samma kompetenskrav som socialstyrelsen ställer på innehavare av husföreståndartjänsterna, d. v. s. ekonomi- eller internatföreståndarutbildning eller därmed jämförlig kompetens, också skall ställas på innehavare av husmoderstjänsterna vid blind- och dövstumskolorna.

Inrättandet av biträdande husmoderstjänster synes oss väl berättigat. De barn det här gäller kommer ju till internatskolan i allmänhet redan vid 7—8 års ålder och fordrar på grund av sitt lyte en alldeles särskild tillsyn och särskilt stöd och förståelse för att rätt kunna utvecklas. De har ofta mera än andra barn blivit fixerade vid sin moder, varför omplaceringen till den nya omgivningen blir ytterst kännbar för dem. Husmodern, som förutom uppgiften att handleda och övervaka hushållet och viss personal dessutom skall företräda modern, kan inte i tillräcklig grad ägna sig åt varje barn i den utsträckning, som barnen har behov av. Det är därför av stor betydelse både för deras utveckling och för deras trygghet att det finns tillräcklig och väl kvalificerad personal till hennes hjälp. Ett ytterligare skäl för inrättandet av biträdande husmoderstjänster synes oss vara, att husmodern numera har reglerad arbetstid, varför det är av behovet påkallat att kvalificerad ersättare för henne finnes.

Med anledning av ovan anförda vill vi härmed föreslå,

att riksdagen ville besluta att inrätta sex biträdande husmoderstjänster, varav en för Tomteboda blindinstitut och övriga vid skolinternaten för döva.

Stockholm den 24 januari 1957

Edith Liljedahl

Nils Nestrup